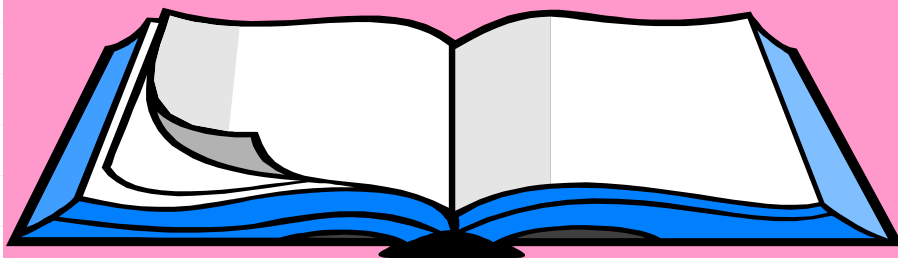

*Управління освіти
Трилуцької міської ради
Чернігівської області
Міський науково-методичний центр*

О.І. Мальована

*Застосування інтерактивних технологій –
шлях до формування компетентностей
на уроках української мови*

*м. Трилуки
2008 рік*

О.І.Мальована **Застосування інтерактивних технологій – шлях до формування компетентностей на уроках української мови**

Рецензенти: **Н.В. Безрукова – голова МО ЗОШ №2**
Т.Г. Караулова – методист науково-методичного центру

У посібнику вміщено узагальнені матеріали з досвіду роботи вчителів України та апробовані підходи до організації навчання – інтерактивні технології, які допоможуть учителю зробити процес навчання цікавим, різноманітним, ефективним, демократичним. Він розрахований на роботу з дітьми різних вікових категорій і може стати в пригоді як молодому, так і досвідченому вчителю української мови.

Погоджено на засіданні ради науково-методичного центру управління освіти Прилуцької міської ради, протокол № від _____ 2008 року _____

Рекомендовано до друку науково-методичним центром

*Т*Передмова

Посібник написаний відповідно до часу й обставин, що складаються в Україні.

Мета сучасної школи полягає передусім у тому, щоб виховати дитину, яка вміє самостійно та творчо працювати й жити, допомогти особистості виявити та реалізувати закладені природою здібності з найбільшою користю для себе, суспільства й довкілля.

Постає проблема переходу навчально-виховного процесу від предметно-знаннєвого до компетентнісно орієнтованого, суть якого полягає у спрямуванні на формування в учнів життєвих компетентностей як важливого результату навчання. Зусилля педагогів повинні бути спрямовані на формування і розвиток творчої особистості, важливими рисами якої є самостійність в інтелектуально-творчій діяльності, здатність до самоорганізації, саморозвитку, самовиховання.

Перебудова мовної освіти сприяє появі нових технологій навчання, пошуку ефективних форм і засобів навчання, удосконалення його змісту і методів.

Основною формою навчально-виховного процесу залишається урок, який за умови оптимальної його організації забезпечує міцне й усвідомлене засвоєння матеріалу, що вивчається, формування, розвиток та вдосконалення мовних, мовленнєвих умінь і навичок учнів.

Сучасний урок має відображати поєднання традиційного та інноваційного підходів до навчання, що впливає на зміст, цілі, структуру й організацію уроку. Завдання сучасного уроку української мови – сформувати різнобічно розвинену особистість, створити умови для її самореалізації та творчого розвитку.

У цьому посібнику вміщено теоретичний матеріал, який містить відомості про сучасний урок, вимоги до нього, опис інтерактивних технологій навчання, а також дано зразки застосування інтерактивних технологій на різних етапах уроку української мови у 5 – 6-х класах.

НАША МЕТА ПОЛЯГАЄ НЕ В ТОМУ, ЩОБ
ЗРОБИТИ СЕБЕ НЕОБХІДНИМИ НАШИМ ДІТЬМ,
А, НАВПАКИ, В ТОМУ, ЩОБ ДОПОМОГТИ ЇМ
СКОРІШЕ НАВЧИТИСЯ ОБХОДИТИСЯ БЕЗ НАС.
К.О.КОНРАДІ

Компетентнісний підхід покликаний подолати прірву між освітою й життям.

Він пов'язаний з особистісно орієнтованим підходом до навчання й потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно, "для всіх учнів", на суб'єктивні надбання одного учня. В основі особистісно орієнтованого навчання поєднуються технології проблемного й розливатального навчання, рівневої диференціації, критичного мислення, ситуативного моделювання, інтерактивні технології. Завдання вчителя – розумно та раціонально поєднувати їх для досягнення максимально високого результату у формуванні особистості. Для цього потрібно розробити шляхи реалізації тієї чи іншої технології за допомогою змісту, способів, організаційних форм. На етапі спрямування освіти на особистісну парадигму перш за все має зазнати змін урок, його зовнішня та внутрішня організація.

Компетентність – прагнення обґрунтовуватисвою думку за допомогою реальних фактів і знання справи.

Сучасний урок – це далеко не одноманітна та єдина структурно-змістова схема. Тому кожний конкретний учитель визначає для себе ті форми роботи, які для нього найбільш прийнятні. Він має відображати поєднання традиційного та інноваційного підходів до навчання.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Суть інтерактивного навчання у тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів. Це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і учень, і вчитель є рівноправними суб'єктами навчання.

Підготовка вчителя до проведення інтерактивного уроку

Завдання: охопити весь необхідний матеріал глибоко його вивчити, а не перетворити технології в безглузді “ігри заради самих ігор”.

Попередня підготовка:

- дати завдання учням для попереднього підготування: прочитати, продумати, виконати самостійні підготовчі завдання;
- відібрати такі інтерактивні вправи, які дали б учням “ключ” до освоєння теми;
- на одному уроці можна використовувати одну інтерактивну вправу (максимум дві);
- добре продумати та заздалегідь підготувати додатковий матеріал – завдання для груп, тексти, приклади тощо;
- спланувати хід уроку: визначити хронометраж, ролі учасників, підготувати питання та можливі відповіді, виробити критерії оцінки ефективності заняття;
- мотивувати учнів до вивчення шляхом добору найцікавіших для учнів випадків, проблем;
- визначити очікувані результати навчання і критерії оцінки роботи учнів;
- передбачити різноманітні методи для привернення уваги учнів.

Структура інтерактивного уроку (за О.Тометун)

№ з/п	Етапи уроку (% навчального часу)	Мета етапу
1.	Мотивація (5%)	Сфокусувати увагу учнів на проблемі й викликати інтерес до обговорюваної теми. Прийоми навчання: питання, цитати, коротка історія, невеличке завдання, розминка тощо
2.	Оголошення, представлення теми та очікуваних навчальних результатів (5%)	Забезпечення розуміння учнями змісту їхньої діяльності, тобто того, чого вони повинні досягти в результаті уроку і чого від них очікує вчитель
3.	Надання необхідної інформації (10%)	Дати учням достатньо інформації для виконання практичних завдань. Це можуть бути міні-лекції, читання роздаткового матеріалу, виконання домашнього завдання
4.	Інтерактивна вправа (60%): -інструктування; - поділ на групи і / або розподіл ролей; - виконання завдання; - презентація результату виконання вправи	Організувати практичну роботу учнів для самостійного освоєння матеріалу та досягнення поставлених цілей уроку. Учитель виступає у ролі фасилітатора, створюючи умови для індивідуальної роботи учнів та їх співпраці один з одним
5.	Підбиття підсумків, оцінювання результатів (20%)	Здійснити рефлексію та проаналізувати ступінь реалізації поставлених цілей

Мотивація навчальної діяльності

ДЛЯ ТОГО, ЩОБ УЧЕНЬ ПРАГНУВ УЧИТИСЯ, УМІВ ОВОЛОДІВАТИ ЗНАННЯМИ, ЙОГО НЕОБХІДНО ЗАЦІКАВИТИ. ВТРАТА ЧАСТИНОЮ УЧНІВ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ, ЗАЦІКАВЛЕНОСТІ У РЕЗУЛЬТАТАХ – КАМІНЬ СПОТИКАННЯ ДО ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

БЕЗ ВИНИКНЕННЯ МОТИВІВ УЧІННЯ Й МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕ МОЖЕ БУТИ ЕФЕКТИВНОГО ПІЗНАННЯ.

МЕТА ЕТАПУ МОТИВАЦІЇ – СФОКУСУВАТИ УВАГУ УЧНІВ НА ПРОБЛЕМИ Й ВИКЛИКАТИ ІНТЕРЕС ДО ОБГОВОРЮВАНОЇ ТЕМИ.

Прийоми здійснення мотивації:

- **створення проблемної ситуації;**
- **коротка розповідь учителя;**
- **бесіда;**
- **демонстрування наочності;**
- **нескладна інтерактивна технологія.**

МОТИВАЦІЯ ПСИХОЛОГІЧНО ГОТУЄ УЧНІВ ДО СПРИЙНЯТТЯ ТЕМИ УРОКУ, НАЛАШТОВУЄ ЇХ НА РОЗВ'ЯЗАННЯ ПЕВНИХ ПРОБЛЕМ.

Зразки етапу мотивації

Тема: Прислівник

Мотивація навчальної діяльності методом “Незакінчене речення”

(Зі змісту вправи стане зрозуміло, що прислівник – незмінна частина мови)

- Я знаю, що в українській мові самостійних частин мови (Скільки?)...
- Їх називають самостійними тому, що....
- Розглянувши таблицю “Частини мови” (Навчальний посібник “Українська мова” Г.Дмитренко), я помітив (ла), що прислівник серед самостійних частин мови стоїть на... місці (Шостому, останньому).
- Вважаю, що він займає це місце тому, що... (усі самостійні частини мови змінні, а прислівник – незмінна частина мови).

Тема: Розряди займенників за значенням

Мотивація навчальної діяльності методом "Незакінчене речення"

(Зі змісту цієї вправи учням стане зрозуміло, що займенники поділяються за значенням на 9 розрядів).

- Уважно розглянувши таблицю "Розряди Займенників за значенням" (Навчальний посібник "Українська мова" Г.Дмитренко, с. 99), я знайшов (ла) такі займенники, які вже знаю, а саме: ... (особові).

- Багато слів із прикладів таблиці я використовував у тексті(переказ чи твір) для того, щоб... (уникнути повторення слів), а також у складних реченнях, щоб... (поєднати його частини).

- Ці слова мені відомі, їх я використовую у мовленні, але новим для мене є те... (що вони належать до різних розрядів; що є 9 розрядів займенників за значенням).

Тема: Розділові знаки в складносурядному реченні

Мотивація

Учитель: Ваше завдання – осмислити увесь матеріал і довести важливість розділових знаків, їх значущість у мовленні.

Тема: Не з прикметниками.

Написання н та nn у прикметниках

Мотивація навчальної діяльності

- Як ви вважаєте, чи важлива тема, яку ми будемо сьогодні вивчати?
- Обсяг роботи великий, але ми справимось. Працюватимемо групами, кожна з яких матиме конкретне завдання. Виконаємо його методом “Мозковий штурм”. Нам треба зібрати “ідеї” щодо теми уроку і на основі їх скласти розповідь про написання прикметників.

Оголошення, представлення теми та очікуваних результатів

Мета – забезпечити розуміння учнями змісту їхньої діяльності, тобто того, чого вони повинні досягти на уроці і чого від них чекає вчитель.

Без чіткого й конкретного визначення й усвідомлення учнями навчальних результатів їхньої навчальної діяльності, особливо на уроках з використанням інтерактивних технологій, учні можуть сприймати навчальний процес як ігрову форму діяльності, не пов'язану з навчальним предметом. Формулювання очікуваних результатів уроку (які по суті є тим, що ми традиційно називаємо дидактичною метою уроку) є іншим. Це принциповий момент інтерактивного навчання.

Доцільно долучити до визначення очікуваних результатів самих учнів.

Вимоги до формулювання очікуваних результатів

- Висвітлювати результати діяльності на уроці учнів, а не вчителя, і формулювати їх таким чином: “Після цього уроку учні зможуть...”
- Чітко відображати рівень навчальних досягнень учнів, який очікується після уроку: обсяг і рівень засвоєння знань учнів, що буде забезпечений на уроці; обсяг і рівень розвитку навичок і вмінь, який буде досягнуто після уроку; формування емоційно-цілісної сфери учня, яка забезпечує формування переконань, характеру, вплив на поведінку тощо.
- Щоб було зрозуміло, як можна виміряти такі результати, коли вони будуть досягнуті”.
- Бути коротким, ясным і абсолютно зрозумілим і для учнів, і для самого вчителя.

Технологія формулювання очікуваних результатів:

- Назвати тему уроку або попросити когось із учнів прочитати її;
- якщо назва теми містить нові слова або проблемні питання, звернути на це увагу учнів;
- попросити когось із учнів оголосити очікувані результати за текстом посібника або за записом учителя на дошці, зробленим заздалегідь, пояснити необхідне, якщо йдеться про нові поняття, способи діяльності тощо;
- нагадати учням, що наприкінці уроку буде перевірятись, наскільки вони досягли таких результатів. Якщо це важливо, треба також пояснити учням, як будуть оцінюватись їхні досягнення в балах.

Правильно сформульовані, а потім досягнуті результати – 90% успіху вчителя.

Результати мають бути сформульовані за допомогою відповідних дієслів, наприклад:

- знання: пояснювати, визначати, формулювати, порівнювати, відрізняти тощо;
- уміння і навички: дискутувати, аргументувати думку, давати власну оцінку, аналізувати тощо;
- ставлення: сформулювати та висловлювати власне ставлення до..., пояснювати своє ставлення до...

Учні повинні розуміти, до чого їм треба прагнути і як будуть перевірятись їхні досягнення.

Еталонною є ситуація, коли після уроку учень не тільки знає, розуміє, чого він досяг, а й чого він хотів би досягти на наступному уроці з предмета, чого він взагалі хоче від уроків для свого життя.

Тема уроку: Відмінювання іменників II відміни

Визначення очікуваних результатів

“Сформулювати мету сьогоднішнього заняття зможе кожен із вас, адже подібне формулювання ми мали на попередньому уроці”. По цих словах учитель просить учнів, скориставшись формулою “Сьогоднішній урок навчить мене...”, висловити мету заняття. (Відповідь учнів: “Сьогоднішній урок навчить мене вживати відмінкові закінчення іменників II відміни.

Потім учитель прикріплює аркуш з конкретнішими очікуваними результатами.

Сьогоднішній урок навчить нас вживати відмінкові закінчення ім. II відміни;

- вживати закінчення –а (-я), -у(-ю) в ім.
ч. р. одн. в Р. в.;

- розрізняти форми З. – Р. відмінків у словосполученнях типу: купити цукор
(З.в.) – купити цукру (Р. в.);

- правильно, стилістично вмотивовано вживати паралельні відмінкові форми: панові – пану; воротами – ворітьми; на мосту – на мості; читати лист – читати листа тощо.

Тема: Розділові знаки в складносурядному реченні

Визначення очікуваних результатів

Виходячи із теми уроку, спробуйте визначити очікувані результати.

Скажіть, чи важливо все знати про розділові знаки? Чому? І чи потрібні вони взагалі?

Тема: Числівник як частина мови

Визначення очікуваних результатів

- Виходячи із теми уроку та маючи досвід вивчення інших частин мови, спробуйте визначити очікувані результати.

Учитель коригує, доповнює сказане учнями.

Очікувані результати проектує на екран через мультимедійний проектор.

**Тема уроку: Написання не з прикметниками.
Н та НН у прикметниках**

Після цього уроку учні
знатимуть: правила написання не з прикметниками;
н, nn у прикметниках.

умітимуть: виділяти в реченні вивчені орфограми, пояснювати їх за допомогою правил, порівнювати мовні явища, наводити приклади;

зможуть: розвивати увагу, пам'ять, логічне мислення

Інтерактивна вправа – центральна частина заняття

Мета: засвоєння навчального матеріалу, досягнення результатів уроку.

Алгоритм проведення інтерактивної вправи:

- Інструктування – учитель розповідає учасникам про мету вправи, правила, послідовність дій і кількість часу на виконання завдань; запитує, чи все зрозуміло учасникам (2-3хв).
- Об'єднання в групи і (або) розподіл ролей (1-2 хв).
- Виконання завдання, при якому вчитель виступає як організатор, помічник, ведучий дискусії, намагаючись надати учасникам максимум можливостей для самостійної роботи і навчання у співпраці один з одним (5-15 хв).
- Презентація результатів виконання вправи (3-15 хв).
- Рефлексія результатів учнями: усвідомлення отриманих результатів, що досягається шляхом їх спеціального колективного обговорення або за допомогою інших прийомів (5-15 хв).

Інтерактивна частина уроку має займати близько 50 – 60% часу на уроці.

Інструктивні картки

Як працювати в малих групах

Робота в малих групах дасть змогу вам набути навичок спілкування та співпраці.

Учитель: об'єднує учнів у малі групи, дає завдання

Група: за короткий час (3 – 5 хвилин) виконує завдання й представляє роботу своєї групи.

Правила роботи в малих групах:

1. Швидко розподіліть ролі в групі. Визначтесь, хто буде головуючим, посередником, секретарем, доповідачем. Намагайтесь виконувати різні ролі.

Головуючий (спікер):

- зачитує завдання групи;
- організовує порядок виконання;
- пропонує учасникам групи висловитись по черзі;
- заохочує групу до роботи;
- підбиває підсумки роботи;
- за згодою групи визначає доповідача.

Секретар:

- веде коротко й розбірливо записи результатів роботи своєї групи;
- як член групи має бути готовим висловити думку групи при підбитті підсумків або допомогти доповідачеві.

Посередник:

- стежить за часом;
- заохочує групу до роботи.

Доповідач:

- чітко висловлює думку, до якої дійшла група;

2. Починайте висловлюватися спочатку за бажанням, а потім по черзі.

3. Дотримуйтесь правил активного слухання, головне – не перебивайте один одного.

4. Обговорюйте ідеї, а не особи учнів, які висловили цю ідею.

5. Утримуйтесь від оцінок та образ учасників групи.

Зразки роботи в парах

Набір карток для організації навчальної форми "Робота в парах" (по одній для кожного учня)

Картка №1

Орієнтуючись на місце наголосу в Р. в. Однини, визначте, які іменники на -ир, -ар належать до твердої групи.

Санітар – санітара, куховар – куховара, касир – касира, мундир – мундира, хабар – хабара, долар – долара.

Картка №2

Орієнтуючись на місце наголосу в Р. в. однини, визначте, які іменники на -ир, -ар належать до м'якої групи.

Кобзар – кобзаря, лікар – лікаря, пустир – пустиря, козир – козиря (Винятки: Ігор – Ігоря, якір – якоря, лобур – лобуря).

Картка №3

Орієнтуючись на лексичне значення іменників та на місце наголосу в Р. в. однини, визначте, які іменники II відміни на -яр належать до мішаної групи.

Школяр – школяра, каменяр – каменяра, скляр – скляра.

Картка №4

Орієнтуючись на місце наголосу в Р. в. однини, визначте, які іменники II відміни на -яр належать до твердої групи.

Ювіляр – ювіляра, маляр – маляра, муляр – муляра, футляр – футляра.

Картка №5

Орієнтуючись на кількість складів у слові та на місце наголосу в Р. в. однини, визначте, які іменники II відміни з основою на -р належать до твердої групи.

Пир – пиру, мир – миру, вир – виру. Двір – двору, мур – муру.

Коло ідей

Мета: залучення всіх до обговорення проблеми

Порядок проведення:

- учитель ставить дискусійне питання та пропонує обговорити його в малих групах;
- після того як вичерпався час на обговорення, кожна група представляє лише один аспект проблеми, яку ви обговорювали;
- групи висловлюються по черзі, поки не буде вичерпано всі відповіді;
- під час обговорення теми на дошці складається список зазначених ідей;
- коли всі ідеї з вирішення проблеми висловлені, можна звернутись до розгляду проблеми в цілому і підбити підсумки роботи.

Дискусія

Дискусія дає прекрасну нагоду виявити різні позиції з певної проблеми або з суперечливого питання. Для того щоб дискусія була відвертою, необхідно створити в класі атмосферу довіри та взаємодопомоги. Тому вам бажано знати правила культури ведення дискусії.

Правила ведення дискусії:

1. Говоріть по черзі, а не всі одночасно.
 2. Не перебивайте того, хто говорить.
 3. Критикуйте ідеї, а не особу, що їх висловила.
 4. Поважайте всі висловлені думки (точки зору).
 5. Не смійтеся, коли хтось говорить, за винятком, коли хтось жартує.
 6. Не змінюйте тему дискусії.
- Намагайтеся заохочувати до участі в дискусії інших.

Акваріум

Мета: удосконалення навичок роботи в малих групах

Учитель об'єднує вас у дві-чотири групи та пропонує завдання для виконання та необхідну інформацію, одна з груп сідає у центр класу (або на початку середнього ряду в класі, де стоять парти) та утворює своє маленьке коло.

Учні цієї групи починають обговорювати запропоновану вчителем проблему.

Групі, що працює, для виконання завдання необхідно:

- прочитати вголос ситуацію;
- обговорити її в групі, використовуючи метод дискусії;
- дійти спільного рішення за 3 – 5 хвилин;

Усі інші учні класу мають тільки слухати, не втручаючись у хід обговорення, спостерігають, чи відбувається дискусія за визначеними правилами дискусії. Після закінчення 3 – 5 хвилин група займає свої місця, а клас обговорює:

- чи погоджуєтесь ви з думкою групи;
- чи була ця думка достатньо аргументована, доведена;
- який з аргументів ви вважаєте найбільш переконливим.

Після цього місце в “Акваріумі” займає інша група та обговорює наступну ситуацію.

Усі групи по черзі мають побувати в “Акваріумі”, і діяльність кожної з них мусить бути обговорена класом.

Мозковий штурм

Це – ефективний метод колективного обговорення, пошук рішень, що спонукає учасників проявляти свою уяву та творчість, який досягається шляхом вільного вираження думок всіх учасників і допомагає знаходити кілька рішень з конкретної теми.

Учитель на уроці називає проблему, яку треба розв'язати, та запрошує вас взяти участь в її обговоренні шляхом колективного обдумування – мозкового штурму, який організовується за такими

етапами:

1. Обрана вами проблема або проблемне питання записується на дошці або папері, щоб під час роботи цей запис був перед очима.
2. Усі учасники штурму, думаючи про проблему, висувують ідеї щодо розв'язання. Ідеї можуть бути будь-якими, навіть фантастичними.
3. Учень записує на дошці всі ідеї, що пропонуються.
4. Коли всі присутні вважатимуть кількість поданих ідей достатньою, їх висування припиняється.
5. Після того як майже всі ідеї зібрано, їх групують, аналізують, розвивають групою.
6. Вибираються ті ідеї, що, на думку групи, допоможуть вирішенню поставленої проблеми.

Під час “мозкового штурму” найбільш ефективними правилами є такі:

- намагайтеся зібрати якомога більше ідей щодо вирішення проблеми;
- примусьте працювати свою уяву: не відкидайте ніяку ідею тільки тому, що вона суперечить загальноприйнятій думці;
- можете подавати скільки завгодно ідей або розвивати ідеї інших учасників;
- не обговорюйте, не критикуйте висловлення інших, не намагайтеся давати оцінку запропонованим ідеям.

**Зразки роботи методом
"Мозковий штурм"**

Мета: Зібрати якомога більше ідей щодо проблеми, яка вирішується

У результаті бесіди на дошці з'являться записані ідеї, на основі яких виведеться правило

Тема: Займенник

Бесіда	Записи на дошці
<p>На дошці – займенники: я, мій, котрий, стільки. Уважно розгляньте їх. Це самостійні частини мови чи службові? Доведіть свою думку. Зробіть висновок.</p>	<p>Займенник – це самостійна частина мови</p>
<p>Поставте запитання до слів: Учень (...) я (...) парта (...) вона (...) вікно (...) воно(...) Порівняйте з іменником, зробіть висновок, на що вказують подані займенники, на які питання відповідають. Зробіть висновок</p>	<p>Вказує на особу або на предмет (подібно до іменника), відповідає на питання хто? що?</p>
<p>Поставте запитання до слів: Зелений (...) такий (...) батьків (...) мій (...) Порівняйте з прикметником. Зробіть висновок.</p>	<p>Вказує на ознаку предмета (подібно до прикметника), відповідає на питання який? чий?</p>
<p>Поставте запитання до слів: Два (...) стільки (...) одинадцять (...) скільки(...) Порівняйте з числівником. Зробіть</p>	<p>Вказує на кількість предметів (подібно до числівника), відповідає на питання скільки?</p>

ВИСНОВОК.	
Який предмет у мене в руці? (Ручка). Замініть іменник ручка займенником (Вона). Ручка – вона, і парта – вона Займенник вказує на предмет, а вказує на який конкретно? Зробіть висновок.	Вказує на предмет, ознаку, кількість, але не називає їх.
Сформулювати правило про займенник	Визначення займенника

Тема: Числівник

Метод «Мозковий штурм»

Бесіда	Висновок учнів
Розгляньте приклади: десять учнів, шостий клас Виділені слова (числівники) – самостійні чи службові частини мови? Доведіть свою думку. Зробіть висновок	Числівник – самостійна частина мови
Прочитайте приклади: шість дерев, дві ручки, троє вікон На що вказують іменники дерев, ручки, вікон? (На предмети) Яку роль виконують числівники шість, дві, троє? Що вони називають На яке питання відповідають? Зробіть висновок	Називає кількість предметів, відповідає на питання скільки?
Порахуємо вікна у класі (Перше вікно, друге, третє). Ми рахували їх за порядком: перше, друге, третє. Що ж називає числівник? На яке питання відповідає? Зробіть висновок	Називає порядок при лічбі, відповідає на питання котрий?
Сформулюйте правило: що називається числівником?	Визначення числівника

Метод “Прес”

Метод “Прес” використовується у випадках, коли виникають суперечливі питання і вам потрібно зайняти й чітко аргументувати визначену позицію з проблеми, що обговорюється, переконати інших у вашій правоті. Метод дасть вам можливість навчитися формулювати та висловлювати свою думку з дискусійного питання аргументовано, у чіткій та стислій формі, впливати на думку ваших співрозмовників.

Щоб бути чітким та переконливим, ваше висловлювання повинно мати таку *структуру й етапи*:

1. **Позиція:** почніть зі слів “Я вважаю, що...” та висловіть свою думку, поясніть, у чому полягає ваша точка зору.
2. **Обґрунтування:** починаючи словами “... тому, що...”, наведіть причину появи цієї думки, тобто поясніть, на чому ґрунтуються докази на підтримку вашої позиції.
3. **Приклад:** продовжуйте висловлювання словом “... наприклад...” та наведіть факти, дані, що підтверджують вашу позицію.
4. **Висновки:** закінчіть висловлювання “Отже (тому), я вважаю...” і узагальніть свою думку, зробіть висновок про те, як необхідно діяти (це своєрідний заклик прийняти вашу позицію).

Займи позицію

Такий вид діяльності допоможе вам з'ясувати, які позиції й думки можуть існувати щодо розглядуваного спірного питання. Також надається можливість висловитися кожному, продемонструвати різні думки з теми, обґрунтувати свою позицію, знайти й висловити найбільш переконливі аргументи, порівняти їх з аргументами інших. Якщо вас переконали, ви можете перейти на іншу позицію в будь-який час та дати оцінку висловлювання інших учнів.

Порядок проведення:

- учитель називає тему та пропонує висловити свою думку з досліджуваної теми;
- вам потрібно стати біля того плаката (“так”, “ні”, “не визначився”), який відповідає вашій позиції;
- підготуйтеся до обґрунтування своєї позиції, чому саме її ви обрали: самостійно або в групі своїх однодумців підберіть кілька найбільш складних аргументів, які можуть переконати інших у вашій правоті, висловіть свої аргументи класу, застосувавши метод “Прес”;
- уважно вислухайте позиції та аргументи інших;
- якщо після обговорення дискусійного питання ви змінили точку зору, то можете перейти до іншого плаката й пояснити причину свого переходу, а також назвати найбільш переконливу ідею чи аргумент протилежної сторони.

Навчаючи – учусь

Такий вид навчальної діяльності надає вам можливість взяти активну участь у навчанні та передачі своїх знань іншим людям, у цьому випадку своїм однокласникам під час уроку. Ваша робота буде організована так:

- Після того як учитель назвав тему та мету уроку і роздав вам картки із завданням, вам потрібно ознайомитися з інформацією, що міститься на вашій картці.
- Якщо вам щось незрозуміло, запитайте про це та перевірте у вчителя, чи правильно ви розумієте інформацію.
- Вам необхідно ознайомити зі своєю інформацією інших учнів. Підготуйтеся до передання цієї інформації іншим у доступній формі.
- Ви маєте право говорити тільки з однією особою. Ваше завдання полягає в тому, щоб поділитися своєю інформацією з іншими учнями та самому дізнатися про певну інформацію від них.
- Уважно слухайте інформацію інших, намагайтеся отримати й запам'ятати якомога більше інформації, за необхідності зробіть короткі нотатки.
- Коли всі поділилися та отримали інформацію, розкажіть у класі, про що ви дізналися від інших.

Підбиття підсумків (рефлексія) уроку

Рефлексія – невід’ємний і **найважливіший** компонент інтерактивного навчання на уроці.

Вона дає можливість учням і вчителю:

- усвідомити, чого вони навчилися;
- пригадати деталі свого досвіду й отримати реальні життєві уявлення про те, що вони думали і що відчували, коли вперше зіткнулись з тією чи іншою навчальною технологією. Це допомагає їм чіткіше планувати свою подальшу діяльність уже на рівні застосування технологій у подальшій пізнавальній діяльності та у житті;
- оцінити власний рівень розуміння та засвоєння навчального матеріалу і спланувати чіткі реальні кроки його подальшого опрацювання.
- порівняти своє сприйняття з думками, поглядами, почуттями інших й інколи скоригувати певні позиції;
- як постійний елемент навчання привчати людину рефлексувати в реальному житті, усвідомлювати свої дії та прогнозувати подальші кроки;
- учителям – побачити реакцію учнів на навчання та вносити необхідні корективи.

Рефлексія здійснюється в різних формах: у вигляді індивідуальної роботи, роботи в парах, групах, дискусії, в письмовій та усній формі. Вона завжди містить кілька елементів: фіксація того, що відбулось, визначення міркувань та почуттів щодо отриманого досвіду, плани на майбутній розвиток.

Рефлексія застосовується після найважливіших інтерактивних вправ, після уроку, після закінчення певного етапу навчання.

Методика проведення рефлексії

1. Зупинка дорефлексійної діяльності. Усяка попередня діяльність має бути завершена чи призупинена. Якщо виникли труднощі в розв'язанні проблеми, то після рефлексії її розв'язання може бути продовжене.

2. Відновлення послідовності виконаних дій. Усно чи письмово відтворюється все, що зроблено, у тому числі й те, що на перший погляд здається дріб'язковим.

3. Вивчення відтвореної послідовності дій з точки зору її ефективності, продуктивності, відповідності поставленим завданням тощо. Параметри для аналізу рефлексійного матеріалу вибираються із запропонованих учителем.

4. Виявлення й формулювання результатів рефлексії. Таких результатів може бути виявлено кілька видів:

- ідеї, пропозиції, закономірності, відповіді на запитання тощо;
- способи, які використовувались чи створювались у ході діяльності;
- гіпотези щодо майбутньої діяльності.

5. Перевірка гіпотез у наступній діяльності.

Важливим фактором, що впливає на ефективність рефлексії в навчанні, є різноманітність її форм і прийомів, їх відповідність віковим та іншим особливостям дітей. Рефлексія не повинна бути тільки вербальною – це можуть бути малюнки, схеми, графіки тощо.

Рефлексія тісно пов'язана з іншою важливою дією – постановкою мети. Формулювання учнем мети свого навчання передбачає її досягнення й наступну рефлексію – усвідомлення способів досягнення поставленої мети. У цьому випадку рефлексія не лише підсумок, а й старт для нової освітньої діяльності і її нової мети.

Ключовою функцією підсумків буде повернення до результатів навчання і можливість переконатися, що учні її досягли.

Рекомендації для проведення рефлексії

На першій стадії

- Використовуйте відкриті запитання: як? чому? що?
- Виражайте почуття.
- Наполягайте на описовому, а не оціночному характері коментарів.
- Говоріть про зроблене, а не про те, що могло бути зроблене.

На другій стадії

- Запитуйте про причини. Чому? Як? Хто?
- Вникніть у відповіді. Чому цього немає? Що було б, якщо?
- Шукайте альтернативні теорії. Чи є інша можливість?
- Підберіть інші приклади. Де ще відбувалося щось подібне?
- Наведіть думки незалежних експертів.

На третій стадії

- Домагайтеся, щоб учні взяли на себе зобов'язання щодо подальших дій.

Для підсумків уроку та оцінювання його результатів у балах доцільно залишати до 20% часу.

Зразки проведення рефлексії

Усне обговорення може проводитись за запитаннями:

- З якою метою ми робили цю вправу?
- Які думки вона у вас викликала?
- Які почуття?
- Чому ви особисто навчилися?
- Чому б хотіли навчитись у подальшому?

Можна запропонувати підсумкові формули: для мене сьогодні важливим було..., сьогодні я навчився..., мені хотілося б у майбутньому навчитись... .

Учитель пропонує учням оцінити свою роботу на уроці, виставити собі від 0 до 3 балів за кожним із критеріїв.

- Я активно працював (ла) у групі – ...
- Я вносив (ла) пропозиції, що були враховані групою
- Я допомагав (ла) іншим учасникам, заохочував (ла) їх до роботи – ...
- Я узагальнював (ла) думки інших та просував (ла) роботу групи вперед – ...

Кілька учнів за бажанням називають і обґрунтовують власні оцінки (3 хвилини).

Тема уроку: Типи відмін іменників

Дати відповіді на запитання:

Із якими граматичними поняттями ми працювали на сьогоднішньому уроці?

На скільки відмін поділяються іменники в українській мові?

Що ми враховуємо при віднесенні іменника до певної відміни?

Які іменники належать до першої відміни? До другої, третьої, четвертої?

Що означає “група іменників”? У яких відмінах виділяють групи?

Наведіть приклади іменників першої та другої відміни кожної групи.

Навіщо кожному з нас треба знати правила поділу іменників на відміни? Як це може допомогти при побудові усного чи письмового висловлювання?

Які помилки можуть виникнути, якщо забути правила поділу іменників на відміни? Чи приємно буде читати або слухати таке висловлювання?

Як ви гадаєте, чи виконали ми ті завдання, що поставили на початку уроку?

Що нам допомогло опанувати складний граматичний матеріал?

Що сподобалося вам при роботі в технології “Робота в групах”

Які труднощі виникли у вас протягом уроку?

Що ви порадите однокласникам для подолання таких труднощів? (10 – 12 хвилин)

- Чи справдились ваші очікування від уроку?
- Скласти узагальнюючу розповідь теми “Сполучник як частина мови”.

<i>№ з/п</i>	<i>Як я працював на уроці</i>	<i>Коментар учня</i>	<i>Оцінка</i>
1.	Я повторив вивчений матеріал		
2.	Я висловлював нові ідеї		
3.	Я плідно працював у парі, виконував письмові вправи		
4.	Зможу скласти узагальнюючу розповідь із наведенням прикладів		
5.	Настрій на уроці. Мої очікування		

- Чим збагатив нас сьогоднішній урок?
- Чи справдились ваші очікування від роботи?
- (Підсумок вивченого методом “Прес” за правом піднятої руки).
- Що б ви побажали на уроці своїм товаришам? Оцінювання роботи учнів.

Оцінювання діяльності учнів на інтерактивному уроці

Як оцінювати роботу учнів під час проведення інтерактивних уроків, як підтвердити, що учні справді набули необхідні знання, уміння й навички, сформуvalи у себе значущі для сучасного життя цінності та компетентності. Ці важливі проблемні питання спонукають педагогів, які застосовують інтерактивні технології, переосмислювати критерії оцінювання навчальних досягнень школярів. Наприклад, в інтерактивному навчанні є такі вміння, як здатність відстоювати свою думку чи аргументувати свою позицію під час дискусії. Отже. Оцінювання повинно базуватися саме на цих важливих уміннях, а не лише на оцінюванні здатності учня запам'ятовувати та відтворювати фрагменти інформації. Разом із застосуванням традиційних методів оцінювання рівня навчальних досягнень учнів шукають також альтернативні підходи до вирішення цього питання.

У розробці підходів до оцінювання першим кроком є чітке формулювання завдань оцінювання. Традиційно це такі **завдання**:

- показати учням, як вони досягли мети уроку;
- визначити найкращих за результатами учнів;
- стимулювати мотивацію учнів до навчання й отримання знань;
- визначити рівень здібностей учнів;
- з'ясувати, чи є необхідність у додатковому навчанні або "перенавчанні";
- поставити оцінки.

Такі традиційні завдання оцінювання зберігають свою актуальність і на інтерактивних уроках, але поруч із ними перед учителями постають і нові проблеми.

Нові стратегії оцінювання повинні показати рівень оволодіння навичками мислення й комунікації, вирішення складних проблем.

Випадки, коли вчителям необхідні нові підходи до завдань оцінювання:

- коли для досягнення результатів необхідно вирішувати складні колективні завдання, наприклад: розв'язання проблем і прийняття рішень;
- коли вчитель бажає спонукати учнів до висловлювання ними розуміння ідей, а не відтворення фрагментів певної інформації;
- коли вчитель переходить від простої перевірки знань і вмінь до оцінювання здатності спільно працювати, приймати рішення, висловлювати обґрунтовані думки, уміння слухати, розв'язувати конфлікти;
- коли треба спонукати як вчителя, так і учнів до роздумів над якістю навчання і над тим, як її можна підвищувати;
- коли треба надати учням можливість демонструвати свою здатність обдумувати та вирішувати дискусійні питання й проблеми;
- коли оцінюють старанність, яку учні вкладають у співпрацю, і заохочують дітей допомагати один одному в роботі. Завдяки цьому школярі самі навчаються, упорядковують і структурують свої знання;
- коли намагаються повністю оцінити всі навчальні досягнення учнів, які є результатом їх інтерактивної взаємодії.

На інтерактивних уроках учителям треба приділяти більше уваги поточному оцінюванню роботи учня під час уроку (а також оцінюванню домашніх робіт), а не тільки тестам у кінці семестру. Варто також дбати про те, щоб оцінювання не заважало самому процесові навчання: воно повинно виконувати допоміжну функцію, а не бути окремою пріоритетною функцією вчителя.

Бажано застосовувати подвійну форму оцінювання – оцінювання в рамках шкали оцінок-балів і описове оцінювання, яке дає можливість краще передати учням та їхнім батькам інформацію про способи і результати їхньої роботи, досягнення й труднощі учня.

Важливо пам'ятати, що завданням учителя є швидше створення умов, за яких позиції зацікавленості, відкритості, відповідальності учнів у навчанні та їхні особистісні риси можуть розвиватися й усвідомлюватися. **Цьому сприятимуть:**

- оцінювання того, як проходить робота, – на відміну від оцінювання лише результатів роботи;
- оцінювання учнів, яке опирається на чіткі критерії, що дозволяє учневі взяти відповідальність за роботу та її результати, а також уможлиблює самооцінку роботи та її результатів. При цьому бажано, щоб учні мали можливість ознайомитися з критеріями оцінки перед початком роботи, а не після її виконання;
- оцінювання досягнень учнів, незалежно від того, чи вони значні, чи скромні – якщо вони є результатом справжніх зусиль учня;
- оцінювання учнів, які вони вкладають у навчання один одного, у співпрацю;
- пропонування індивідуальних і групових завдань, які учні виконують самостійно, проходячи етапи пошуку, відбору і критичного аналізу, узагальнення й записування результатів своїх досліджень;
- заохочення учнів до самооцінки, внаслідок якої вони краще пізнають себе, свої можливості;
- ініціювання дискусій, які дають змогу учням формулювати власні погляди й модифікувати їх;
- підтримка ініціатив та ідей, запропонованих учнями самостійно.

Бажано оцінювати також те, як учень бере участь у навчальній діяльності – його активність на уроці, спосіб спілкування з товаришами, готовність до співпраці й прийняття відповідальності, дотримання правил обміну думками та інших норм поведінки на уроках.

Використання епіграфа

Епіграф уроку сприяє налаштуванню
учнів на ефективний процес пізнання

*У школі діти не готуються
до життя, вони живуть*
А.Франс

*У кого немає мети, той не
Знаходить радості ні в якому занятті*
Г. Лессінг

*Уся діяльність інтелекту націлена на
перетворення дива в щось таке,
що піддається осмисленню.*
А. Ейнштейн

*Перед людиною три шляхи до пізнання:
шлях мислення – найбільш благородний,
шлях наслідування – найбільш легкий і
і шлях особистого досвіду – найбільш важкий.*
Конфуцій

Умій не тільки дивитися, а й бачити.
К.Ушинський

*Освіта людини має починатися з приказок
і закінчуватися думками.*
Сенека

*Хочеш бути розумнішим, навчися розумно запитувати,
уважно слухати, спокійно відповідати й замовкати, коли
нічого більше сказати.*

(І.Лафатер)
“Учіться більше на своїх успіхах, ніж невдачах”
(Б.Холдейн)

Як спланувати інтерактивний урок ?

- Надання учням можливості вибору: учні самі приймають рішення (Як я можу використати свій час? З ким я хочу працювати? Чому? Як я буду знати, що працюю добре? Що допоможе мені, якщо в мене виникнуть труднощі, а я хочу виконати роботу відмінно?)

Вибір – ключ до інтерактивного навчання та критичного мислення.

- Постійна підтримка вчителем розвитку класного колективу.

- Раціональне використання інтерактивних методів протягом усього уроку/

- Планування координування діяльності одразу багатьох учнів (продумати, чого треба досягти за допомогою цього уроку і що учні мають робити, щоб отримати від цього уроку максимальну користь).

- Краще формулювати тему уроку у вигляді питання (питання будять допитливість і заохочують дослідження).

- Спланувати очікувані результати уроку (відповідно до них учні навчаться робити до кінця уроку).

- Провести актуалізацію та мотивацію на початку уроку (Нагадати учням, що вони вже знають або дати попередню інформацію, сформулювати мету навчання). Це можуть бути завдання з використанням таких методів, як мозковий штурм, “обміркуйте, об’єднайтеся в пари”, “мікрофон” тощо.

- Підготувати методи для роботи в основній частині уроку, щоб учні активно досліджували матеріал, співпрацюючи між собою. Для проведення завдань цієї фази можуть бути використані наступні методи: "робимо позначки в тексті", "взаємне навчання", "читання в парах", "групова робота" тощо.
- Продумати діяльність під час рефлексії (допомогти учням обміркувати те, що вони вивчили. Як їх можна підвести до того, щоб вони застосували вивчене, влаштували з цього приводу обговорення чи дискусію. Можуть бути використані наступні методи: "павутинка дискусії", "ажурна пилка", "одна хвилинка" тощо).
- Підготувати домашнє завдання, щоб учні попрактикувалися в нових навичках.
- Вибрати місце проведення інтерактивного уроку, необхідні матеріали.
- Спланувати час на окремі етапи уроку та обрані методи.
- Якою буде робота з учнями в кожний момент уроку: з усім класом; індивідуально; з однією малою групою, у той час як інші працюють самостійно, індивідуально або в малих групах; з усіма малими групами, де всі учні класу працюють разом; разом з іншим педагогом, з керівниками малих груп.
- Продумати, як будуть оцінюватися оволодіння учнями змістом і використовувані ними методи мислення й спілкування.

Конспекти інтерактивних уроків

Українська мова, 6 клас

Технологія 3 по 30 хвилин

Тема уроку: Написання не з прикметниками.
Написання *н* та *нн* у прикметниках

Очікувані результати: після цього уроку учні

- знатимуть:** правила написання не з прикметниками, правила написання *н* та *нн* у прикметниках
- умітимуть:** виділяти в реченні орфограми “Не з прикметниками та “*Н* та *нн* у прикметниках”; пояснювати орфограми за допомогою правил; порівнювати мовні явища, наводити приклади;
- зможуть:** розвивати увагу, пам’ять, логічне мислення.

Тип уроку: Комбінований

Обладнання: Підручник (М.Пентилюк та інші. Рідна мова: підручник для 6 класу. – К.: “Освіта”, 2006), навчальний посібник (Г.Дмитренко. Українська мова: навчальний посібник для 6 класу. – К.: В-ць М.Дмитренко, 2006), дошка,

картки із завданнями для групової роботи, індивідуальні картки, мультимедійний проектор, лексичний матеріал “Рідна природа”.

Епіграф уроку:

Люби природу не для себе,
Люби для неї.

М.Рильський

Зміст уроку

1-а 30-хвилинка

I. Організація класу. Ознайомлення з епіграфом:

Учитель. Сьогодні єдиною темою висловлювання на уроці є природа.

II. Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань

1. Самостійна робота з картками

Картка 1

Терновий кущ пахтить бджолинокрилыми квітками
(М.Чернявський).

Завдання:

1. Записати речення. Знайти прикметники, підкреслити як члени речення.
2. Зробити розбір одного з них як частини мови.
3. Зробити словотвірний розбір слів *терновий, бджолинокрилыми*

Учитель звертає увагу на слова *пахтить, бджолинокрилыми* – авторські неологізми.

Картка 2

Осінь-маляр із палітрою пишною тихо у небі кружляє, все осипає красою розкішною.

Завдання:

1. Записати речення. Знайти прикметники, визначити розряд за значенням. Утворити від них ступені порівняння прикметників.

2. Зробити морфологічний розбір прикметника.
2. *Робота з класом – повторення теми “Прикметник”*

Учитель. Домашнім завданням для вас було дібрати запитання й завдання до теми “Прикметник”, а також добір речень на вивчені поняття про природу.

- Поставте спрямовані запитання до учнів.
- Дайте відповідь на запитання вчителя до теми.

3. *Перевірка самостійної роботи (Під час перевірки виконання роботи за картою №1 словотвірний розбір усім учням записати до зошитів)*

Додаткові запитання з теми “Прикметник”.

Пояснення орфограм.

Повторення: “Способи словотворення”.

4. *Оцінювання учнів. Підсумок 1-ї 30-хвилини
2-га 30-хвилинка*

III. Оголошення теми та визначення очікуваних результатів

Учитель.

- Як ви вважаєте, які завдання нам треба розв'язати на уроці?
- Що ми після уроку знатимемо? Що вмітимемо? Що зможемо розвивати?

Учитель коригує відповіді учнів. Завдання з'являються на екрані.

Можна використати слова К.Ушинського: “Умій не тільки дивитися, а й бачити”

IV. Мотивація навчальної діяльності

- Як ви вважаєте, чи важлива тема, яку ми будемо сьогодні вивчати?
- Обсяг роботи великий, але ми справимось. Працюватимемо групами, кожна з яких матиме конкретне завдання. Виконаємо його методом “Мозковий штурм”. Нам треба

зібрати “ідеї” щодо теми уроку і на основі їх скласти розповідь про написання прикметників.

V. Вивчення нового. Самостійна робота в групах (15хв.)

1. Розподіл обов'язків

Об'єднаємось у групи.

Група А вивчає написання не з прикметниками.

Група Б – написання н та nn у прикметниках.

У кожній групі працюватимуть пари, кожна з яких одержує завдання.

Об'єднуємось у 4 групи по 4 чол. (За умови роботи в цілому класі можна утворити більше груп).

Повторюємо правила роботи в групі (обирається спікер. Він зачитує завдання, визначає доповідача. Посередник стежить за часом. Доповідач виголошує ідеї).

2. Спікер роздає завдання парам Завдання для групи А

Картка №1

Тема: Написання не з прикметниками

Завдання	Висновок
<p>Визнач частини мови лівої і правої колонки:</p> <p> немовля немічний</p> <p> невдаха неозорий</p> <p>Пригадай правило написання не з іменниками.</p> <p>Зроби висновок про написання не з прикметниками</p>	<p>Приклад:</p>

Картка №2

Тема: Написання *не* з прикметниками

Завдання	Висновок
<p>Визнач частини мови лівої і правої колонки:</p> <p>неправда – кривда невисокий – низький</p> <p>неволя – рабство неширокий - вузький</p> <p>Пригадай правило написання <i>не</i> з іменниками.</p> <p>Зроби висновок про написання <i>не</i> з прикметниками</p>	<p>Приклад:</p>

Картка №3

Тема: Написання *не* з прикметниками

Завдання	Висновок
<p>Визнач частини мови прикладу а) і б)</p> <p>а) не друг, а ворог; не правда, а кривда;</p> <p>б) не дорогий, а дешевий; не високий, а низький.</p> <p>Пригадай правило написання <i>не</i> з іменниками.</p> <p>Зроби висновок про написання <i>не</i> з прикметниками</p>	<p>Приклад</p>

Картка №4

Тема: Написання *не* з прикметниками

Завдання	Висновок
<p>Визнач члени речення та частини мови, якими вони виражені:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Він мені не друг.2. Зима була не холодна. <p>Пригадай правило написання <i>не</i> з іменниками.</p> <p>Зроби висновок про написання <i>не</i> з прикметниками</p>	<p>Приклад</p>

Завдання для групи Б

Тема: Написання *н* та *nn* у прикметниках

Картка №1

Тема: Написання *н* та *nn* у прикметниках

Завдання	Висновок
<p>Зроби словотвірний розбір слова <i>осінній</i>.</p> <p>Підкресли кінцевий приголосний твірної основи.</p> <p>За допомогою якого суфікса утворене слово <i>осінній</i>?</p> <p>Можемо сформулювати правило про написання <i>nn</i> у прикметниках?</p> <p>Зроби висновок.</p>	<p>Приклад</p>

Картка №2

Тема: Написання *н* та *nn* у прикметниках

Завдання	Висновок						
<p>Порівняй наголоси слів в обох колонках.</p> <p>Визнач суфікси у словах 1-ї та 2-ї колонки.</p> <table data-bbox="232 438 684 579"><tr><td>несказаний</td><td>несказаний</td></tr><tr><td>неоцінений</td><td>неоцінений</td></tr><tr><td>незлічений</td><td>незлічений</td></tr></table> <p>У якій колонці суфікс наголошений, а в якій – ненаголошений?</p> <p>Чи впливає наголос на написання суфіксів?</p> <p>Зроби висновок про написання <i>н</i> та <i>nn</i> у прикметниках.</p>	несказаний	несказаний	неоцінений	неоцінений	незлічений	незлічений	<p>Приклад</p>
несказаний	несказаний						
неоцінений	неоцінений						
незлічений	незлічений						

Учні в парах роблять висновки, переказують їх один одному. Після цього спікер збирає “ідеї”, ознайомлює з ними членів групи, призначає доповідача (або його обирають за бажанням), доповідач виголошує “ідеї”.

3. Перевірка самостійної роботи

Доповідач виголошує “ідеї”. Якщо учні допустили неточності, скерувати їх провести аналіз мовного явища іншим шляхом або додатково. Далі висновки проєктуються на екран чи записуються на дошці. Приклади учні переписують до зошитів.

4. Звіримо свою роботу з підручником: с. 174.

Підсумок роботи в групах та 2-ї 30-хвилинки

VI. Застосування учнями одержаних знань

1. Зв'язна розповідь за схемою: (Посібник: с. 64, 81)

2. *Будь дослідником!*

Робота біля дошки: Записати речення.

Ці тополі не високі.

Ці невисокі тополі ніжно тріпочуть молодим листом.

Досліди: як пишеться не з прикметником в обох реченнях.
Доведи правильність написання методом ПРЕС.

3. *Вибірковий диктант із додатковим завданням*

Завдання:

а) Знайти прикметники з не та розподілити їх у дві колонки за написанням разом і окремо.

Зважусь у ліс по тропі неширокій тихо, як в білий собор, увійти (М.Бажан).

У лісі поночіє, але темрява не густа, а прозора (Леся Українка).

Кому власна батьківщина з малих літ не дорога, той непевна є людина (П.Грабовський).

(Непевна – сумнівна).

б) Знайти прикметники з н та нн і розподілити їх у дві колонки

Сонні личка рожевих мальв джмелі доцілюють мовчки (М.Самійленко)

Огні незліченні, мов стрічки огненні, до моря спускаються з міста.

Наш рідний край справді благословенний край (Леся Українка).

Призахідне сонце пронизувало ліс (О.Гончар).

Ключ угорі журавлиний рідною мовою кличе у невідомі краї (М.Рильський).

4. Перевірка завдання, пояснення орфограм.

VII. Рефлексія

Учитель нагадує, які очікувані результати, визначені на початку уроку, проектує їх на екран:

- Що нового ви дізналися сьогодні на уроці?
- Чи справдилися ваші сподівання? Я роздам вам картки самооцінки роботи на уроці, а ви скористаетесь ними й скажете свою думку про урок методом “Мікрофон”. Звертаючись до однокласника, намагайтесь сказати щось хороше.

Учитель першим виголошує свої враження від роботи на уроці й передає уявний мікрофон одному з учнів.

Картка самооцінки роботи на уроці

№ з/п	Як я працював на уроці	
1.	Я повторив раніше вивчений матеріал	
2.	Я висловлював нові ідеї	
3.	Я старанно працював у парі	
4.	Зможу скласти узагальнюючу розповідь із наведенням прикладів	
5.	Настрій на уроці, мої очікування	

VIII. Мотивація оцінок. Домашнє завдання

С. 174 – вивч., с. 127 – повт.

Вправа 297 – для всіх учнів; вправа 298 – за рівнями: III – IV – скласти розповідь;

I – III – скласти речення (за бажанням – розповідь)

Українська мова, 6-й клас

Тема уроку: Числівник як частина мови

Очікувані результати:

учні знатимуть: загальне значення, морфологічні ознаки, синтаксичну роль числівника, розряди числівників за значенням;

зможуть: розпізнавати числівники в тексті, розрізняти кількісні та порядкові числівники, визначати їх граматичні ознаки, використовувати числівники у мовленні, розвивати пам'ять, логічне мислення, порівнювати, робити висновки та узагальнення.

Тип уроку: Урок засвоєння нових знань

Обладнання: Підручник (М.Пентилюк та інші. Рідна мова: підручник для 6 кл. – К.: – « Освіта», 2006), навчальний посібник (Г.Дмитренко. Українська мова: навчальний посібник для 6 класу. – К.: В-ць М.Дмитренко. 2006), дошка, картки із завданнями для групової роботи, індивідуальні картки, тексти для роботи на уроці, ілюстрації для посилення творчої уяви школярів, мультимедійний проектор, лексичний матеріал «Рідне місто моє».

Зміст уроку

I Організація класу. Актуалізація опорних знань

1. Єдина тема висловлювання – рідне місто моє.
2. Хвилина орфографії у формі гри «Знайди зайве»
Сім'я, м'ясо, п'явка п'ять.
Сіль, мазь, двадцять шість, молоде.
В'ялий, дев'ятий, м'який, п'янкий.

Учні виписують до зошитів слова: *п'ять, двадцять шість, дев'ятий.*

- Чому слова зайві?

Учитель підсумовує, доповнює відповідь учнів.

- Чи знайомі вам такі слова?
- Сьогодні ми більше дізнаємося про числівник.

II. Повідомлення теми. Визначення очікуваних результатів

- Виходячи із теми уроку та маючи досвід вивчення інших частин мови, спробуйте визначити очікувані результати. Учитель коригує, доповнює сказане учнями. Очікувані результати проєктує на екран через мультимедійний проєктор.

III. Мотивація навчальної діяльності

Ваше завдання – осмислити увесь матеріал і довести важливість теми, яку будемо вивчати, роль числівників у мовленні.

Тема досить об'ємна, але ми впораємось, бо ми будемо працювати в групах.

IV. Засвоєння нових знань

1. **Методом «Мозковий штурм» (шляхом проголошення ідей) вивести правило про те, що називається числівником.**

У результаті бесіди на дошці з'являться записані учнями ідеї, на основі яких виведеться правило.

2. **Робота з підручником**

- Переконаємось, чи правильно ми дали визначення.

А щоб краще запам'ятати правило, запишемо віршовані рядки:

Числівник може визначить тобі число речей, порядок при лічбі.

3. **Робота в групах.**

Мета роботи: вивчити розряди числівників за значенням та граматичні ознаки числівника.

Кожна група працює над своїми завданнями (учні отримують картки із завданнями). Вони можуть консультуватися, допомагати один одному. Через 15 хвилин необхідно приступити до розв'язування завдань.

Зразки завдань для роботи в групах (Метод «Незакінчене речення»)

Група №1 вивчає розряди числівників за значенням.

- За значенням числівники поділяються на...
- Кількісні числівники означають...

відповідають на питання...

- Порядкові числівники означають...

відповідають на питання...

Група 2 вивчає граматичні ознаки числівника.

- Кількісні числівники змінюються за ...
- Порядкові числівники змінюються за ...
- Числівники півтора, півтори, півторапта, мало, немало, чимало...

Група 3 вивчає синтаксичну роль числівника

- У реченні

Місто Прилуки було закладене в кінці десятого століття

числівник виступає...

- У реченні

Населення Прилук – шістдесят дві тисяч.

числівник виступає...

- У реченні

Дев'ятсот – визначна дата в історії Прилук.

числівник є ...

- У реченні

Дев'ятого вересня тисяча дев'ятсот сорок першого року місто було визволене від німецько-фашистських загарбників

Числівник виступає...

- Отже, числівник може виступати в ролі...

4. Спільна робота груп

Учитель. Тепер працюємо всі разом. Уважно слідкуйте за ходом моїх запитань і завдань. Відповідає та група, чиє це завдання.

а) – На які розряди за значенням поділяються кількісні числівники?

- Що означають кількісні числівники?

- Що означають порядкові числівники? (I група)

б) – Як змінюються кількісні числівники?

- Як змінюються порядкові числівники?

- Яка особливість числівників півтори, півтора, півторапта...(II група)

в) - Яка синтаксична роль числівника?

- Виписати словосполучення числівника із словами, до яких вони відносяться. Визначити синтаксичну роль (III група)

V. Тренувальні вправи

1. - Яку річницю свого існування відзначило місто:

На екран проектується текст:

Над рікою гордо піднялося місто.

З чим тебе зрівняти, рідна сторона?

Дев'ятсот літо, дев'ятсот літо

На Прилуцьку землю осінь принесла (К.Гайовенко)

Завдання:

1. Пояснити пунктограми.

2. Записати останнє речення, знайти числівники, визначити граматичні ознаки, синтаксичну роль.

2. ***Гра «Упізнай числівник»***

На екрані слова:

Трійка, потроїти, тричі, три, третій, трирічний, трикілометровий.

Завдання:

Знайти числівник, методом ПРЕС довести правильність вибору.

3. Вибірковий диктант: знайти числівники, визначити розряд за значенням (усно)

У 1815 році було споруджено собор Різдва. У 20-х роках побудовано Спасо-Преображенський собор і Миколаївську церкву. Усі ці будівлі збереглися до наших днів, прикрашають історичну зону міста, є пам'ятками архітектури.

Повторення: текст, його ознаки.

4. ***Пояснювальний диктант***

У першій половині дев'ятнадцятого століття у Прилуках налічувалось сім цегельних заводів, шістьдесят два вітряки, пивоварня, миловарня, п'ять крупорушок, тринадцять маслобоєнь, дев'ятнадцять кузень, дві махоркові фабрики, два парових млини.

5. ***Узагальнююча розповідь про числівник.***

VI. Рефлексія

1. Самооцінка роботи на уроці.

Учитель. Усі разом за короткий час виконали великий обсяг роботи. Тепер у групах обговоріть внесок кожного і поставте оцінки.

2. Остаточне узгодження оцінок. Обґрунтування їх учителем та учнями.

3. Методом «Мікрофон» висловимо свої враження про урок.

Учитель. Чи справдились ваші очікування від уроку?

VII. Домашнє завдання

С. 188 – 190 – вивчити.

III – IV рівень: скласти твір-мініатюру «Рідне місто моє»

I – II рівень: скласти речення (за бажанням – твір).

Зміст

Передмова	3
Вступ	4
Підготовка вчителя до проведення інтерактивного уроку..	5
Структура інтерактивного уроку (за О.Пометун)	6
Мотивація навчальної діяльності	7
Зразки етапу мотивації	8 – 10
Оголошення, представлення теми та очікуваних результатів	11
Вимоги до формулювання очікуваних результатів	12
Технологія формулювання очікуваних результатів	13 - 15
Інтерактивна вправа – центральна частина заняття	16
Інструктивні картки	17
Зразки роботи в парах	18
Коло ідей	19
Акваріум	20
Мозковий штурм	21
Зразки роботи методом “Мозковий штурм”	22 - 23
Метод “Прес”	24
Займи позицію	25
Навчаючи – учись	26
Підбиття підсумків (рефлексія) уроку	27
Методика проведення рефлексії	28
Рекомендації для проведення рефлексії	29
Зразки проведення рефлексії	30 – 32
Оцінювання діяльності учнів на інтерактивному уроці	33 – 35
Використання епіграфа	36
Як спланувати інтерактивний урок	37-38
Конспекти інтерактивних уроків	39-52